

LATHYRUS LAEVIGATUS (WALDST. ET KIT.) GREN. (FABACEAE) У ЧЕРНІВЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ: ХОРОЛОГІЧНІ ТА ЕКОЛОГО- ЦЕНОТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ

В. В. БУДЖАК¹, А. І. ТОКАРЮК^{1,3}, Я. П. ДІДУХ², І. І. ЧОРНЕЙ¹

¹ Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
Інститут біології, хімії та біоресурсів, кафедра ботаніки, лісового і садово-паркового господарства,
вул. Федьковича, 11, м. Чернівці, 58022, Україна e-mail: iichorney@ukr.net, vbudzhak@gmail.com

² Інститут ботаніки ім. М. Г. Холодного НАН України
вул. Терещенківська, 2, м. Київ, 01601, Україна e-mail: ya.didukh@gmail.com

³ Національний природний парк «Вижницький»,
вул. Центральна, 27 а, смт Берегомет, Вижницький р-н, Чернівецька обл., 59209, Україна e-mail: vyzhpark@ukr.net

Повідомляється про хорологічні та еколого-ценотичні особливості раритетного, включеного до «Червоної книги України» виду *Lathyrus laevigatus* (Waldst. et Kit.) Gren. на території Чернівецької області. Складено кадастр місцезнаходжень та карту поширення виду в регіоні. Охарактеризовано ценотичну, біотопічну та екологічну приуроченість популяції виду. Встановлено, що у дослідженому регіоні популяції *L. laevigatus* трапляються у складі угруповань союзів *Fagion sylvaticae* Luquet 1926 і *Carpinion betuli* Issler 1931 класу *Carpino-Fagetea sylvaticae* Jakucs ex Passarge 1968 та союзу *Arrhenatherion elatioris* Luquet 1926 класу *Molinio-Arrhenatheretea* Tx. 1937, приурочених до мезофітних, гемігідроконтрастобних, геміаерофобних, субацидофільних, мезотрофних, акарбонатобних і нітрофільних умов. У Буковинських Карпатах природні фазетальні комплекси за участю *L. laevigatus* потребують моніторингових фітоценотичних досліджень, оскільки належать до оселищ Natura 2000, зокрема, 9130 «Букові ліси *Asperulo-Fagetum* / *Asperulo-Fagetum* beech forests». Урахування цих особливостей важливо для подальшої оцінки природоохоронного статусу та обґрунтування принципів ефективної охорони популяції *L. laevigatus* у регіоні.

Ключові слова: *Lathyrus laevigatus*, рідкісний вид, поширення, еколого-ценотична приуроченість, Чернівецька область.

Lathyrus laevigatus (Waldst. et Kit.) Gren. – європейський вид, загальний ареал якого охоплює Польщу, Угорщину, Австрію, Чехію, Словаччину, Францію, Німеччину, Швейцарію, Іспанію, Італію, Болгарію, Румунію, Литву, Білорусь, Україну та ін. (Ball, 1968; Чефранова, 1987). У його складі виділяють два підвиди – *L. laevigatus* subsp. *laevigatus* та *L. laevigatus* subsp. *occidentalis* (Fischer et C. A. Meyer) Breistr., які відрізняються характером опушення, розмірами та формою листочків і чашечки. Перший з них, типовий підвид, поширений переважно у Східній Європі, а другий – у Західній. У Середній Європі популяції часто мають проміжні ознаки двох підвидів (Ball, 1968).

На державному рівні *L. laevigatus* охороняється у Білорусі (Красная книга Республики Беларусь, 2015), Словаччині (Řehořek, Feráková, 1999), рідкісна рослина у Польщі (Piękoś-Mirková, Mirek, 2003; Mirek, Piękoś-Mirková, 2008). В Україні включений до третього видання «Червоної книги України» (2009) зі статусом «рідкісний».

Перші літературні вказівки про місцезнаходження *L. laevigatus* на території теперішньої Чернівецької області містяться у праці О. Волощак «Drugi przyczynek do Flory Pokucia» (Wołoszczak, 1888). Автор наводить цей вид для хребта Чорний Діл неподалік с. Сарата (w lesie na

Czornym Dile przy Saracie), зазначаючи для цього регіону один локалітет.

У 2010 р. опубліковано соціологічне зведення «Сторінками Червоної книги України (рослинний світ). Чернівецька область» (Чорней, Буджак, Токарюк, 2010), в якому наведено всі літературні джерела, де наявні відомості про цей вид з території дослідження. Тільки одна публікація присвячена виключно *L. laevigatus*, в якій висвітлено стислу інформацію стосовно хорологічних, фітоценотичних і репродуктивних особливостей популяції у Буковинському Прикарпатті (Токарюк, 2008). Метою цього повідомлення є доповнення та уточнення відомостей про поширення, еколого-ценотичну та біотопічну приуроченість популяції *L. laevigatus* у Чернівецькій області.

Матеріали і методи досліджень. Кадастр місцезнаходжень *L. laevigatus* на території Чернівецької області підготовлено на підставі опрацювання матеріалів Гербарію Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (CHER), аналізу літературних джерел і результатів власних польових досліджень. На основі отриманих даних, використовуючи методику сіткового картування відповідно до «Atlas Florae Europaeae...» (Atlas..., 1972) з доповненнями (Буджак, Чорней, Токарюк, 2009), складено карту поширення виду

в Чернівецькій області. Для побудови карти використано сітку розміром 5×5 км.

Геоботанічні дослідження виконано з застосуванням еколого-флористичних критеріїв опису рослинних угруповань. Для ідентифікації виділених синтаксонів використано праці (Hegedúšová Vantarová, Škodová, 2014; Соломаха, 2008) назви синтаксонів подано за «Vegetation of Europe...» (Mucina et al., 2016). Розрахунок бальних синфітоіндикаційних показників проведено у середовищі програми JUICE (Tichy, 2002) на основі фітоіндикаційних шкал Я. П. Дідуха (Didukh, 2011). Номенклатуру таксонів наведено за зведенням С. Л. Мосякіна та М. М. Федорончука (Mosyakin, Fedoronchuk, 1999).

Результати досліджень та їх обговорення. Перелік локалітетів *L. laevigatus* на території Чернівецької області вказується за природно-географічними регіонами Чернівеччини (Буковинські Карпати, Буковинське Прикарпаття), а в їхніх межах за адміністративними районами.

Буковинські Карпати

Путильський район:

1. хр. Чорний Діл, на порубах. 05.06.1990 І. Чорней (CHER) (Wołoszczak, 1888; Біорізоманіття національного природного парку «Черемоський», 2015);
2. с. Сергії, хут.[ір] Ріпень, на схилі хребта з острівним лісом. 29.05.2001 І. Чорней (CHER);
3. окол. с. Шепіт-Камерал [Шепіт], гора Буковинка, південний схил. 5.VII.1950 Артемчук (CHER);
  - окол. с. Шепіт, ботанічна пам'ятка при-

роди місцевого значення «Буковинка», буковий ліс. 08.08.2010, І. Чорней, В. Буджак, А. Токарюк (CHER);

4. між с. Шепіт та с. Верхній Яловець, перевал Джогуль, луки на вершині. 14.08.2008 І. Чорней, В. Буджак, А. Токарюк (CHER);

Вижницький район:

5. НПП «Вижницький», мішаний буковий ліс на схилах г. Магура. 10.06.2010 А. І. Токарюк, О. Д. Волюца (CHER);
6. НПП «Вижницький», окол. смт Берегомет, уроч. Лекече, буковий ліс. 20.06.2013 А. І. Токарюк, О. Д. Волюца (CHER);

Буковинське Прикарпаття

Вижницький район:

7. с. Лукавці, Славецьке л-во, кв. 26, 28, вздовж лісової дороги. 1.06.2000 І. Чорней, А. Токарюк (CHER) (Токарюк, 2008);

Сторожинецький район:

8. с. Панка, ботанічний заказник «Білка», дубовий ліс. 10.06.1998 І. Чорней, В. Буджак (CHER);
  - окол. с. Панка, ботанічний заказник Білка, дубовий ліс. 22.06.2005 А. Токарюк (CHER) (Коротченко, Токарюк, Чорней, 2009; Токарюк, 2008);
9. с. Буденець, Буденецьке л-во, кв. 20, ялицево-буковий ліс. 27.05.1999 А. Токарюк (CHER) (Токарюк, 2008).

Отже, у Чернівецькій області достовірно відомо 9 місцезнаходжень *L. laevigatus*, з них 6 розташовано на території Буковинських Карпат, 3 – у Буковинському Прикарпатті (рис. 1).

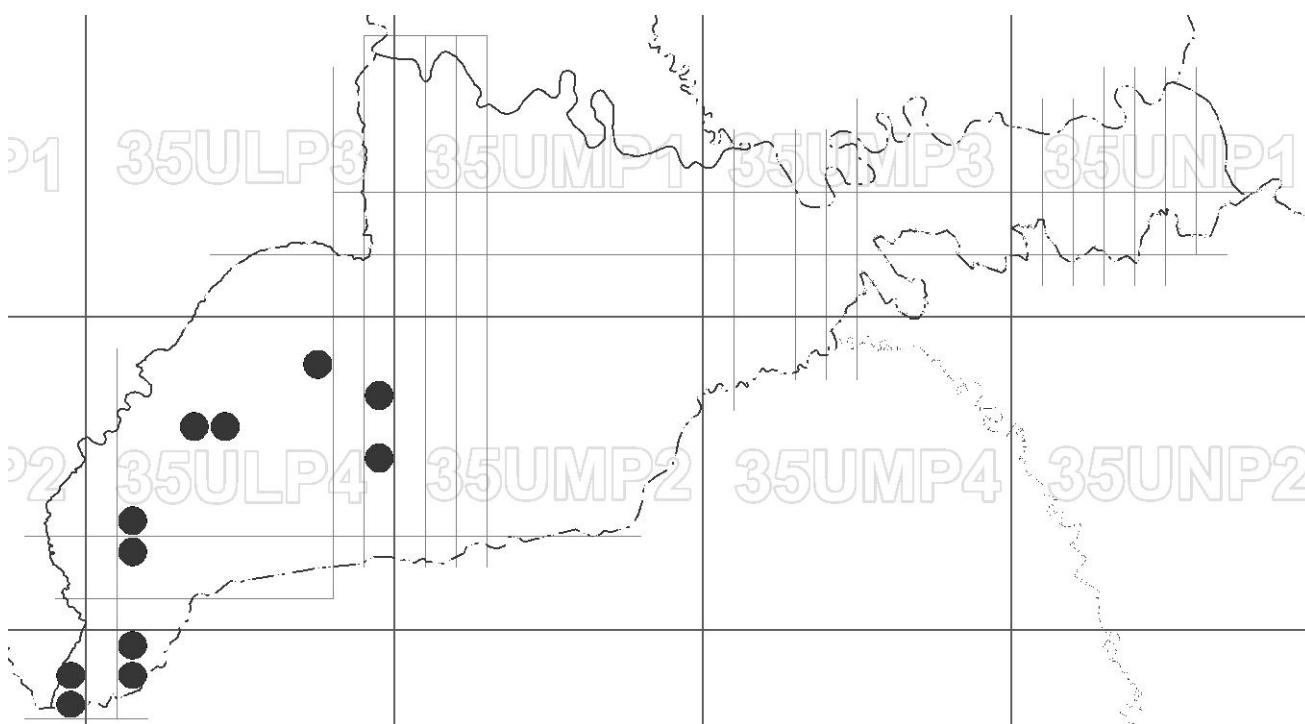

Рис. 1. Поширення *Lathyrus laevigatus* у Чернівецькій області (квадрат 5×5 км)

Fig. 1. Distribution of *Lathyrus laevigatus* in Chernivtsy region (5×5 square km)

Для з'ясування фітоценотичної приуроченості *L. laevigatus* у регіоні та розробки синтаксономічної схеми угруповань за його участі використано 15 геоботанічних описів, виконаних авторами. Встановлено, що у Чернівецькій області вид є складовою угруповань трьох союзів двох класів рослинності.

СИНТАКСОНОМІЧНА СХЕМА УГРУПОВАНЬ ЗА УЧАСТЮ *LATHYRUS LAEVIGATUS* У ЧЕРНІВЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

Cl. *Carpino-Fagetea sylvaticae* Jakucs ex Passarge 1968

Ord. *Fagetalia sylvaticae* Pawłowski 1928

All. *Fagion sylvaticae* Luquet 1926

Ord. *Carpinetalia betuli* P. Fukarek 1968

All. *Carpinion betuli* Issler 1931

Cl. *Molinio-Arrhenatheretea* Tx. 1937

Ord. *Arrhenatheretalia* Tx. 1931

All. *Arrhenatherion elatioris* Luquet 1926

У Буковинських Карпатах *L. laevigatus* росте у букових лісах союзу *Fagion sylvaticae*, які домінують у низькогір'ї та формують нижній лісовий пояс середньогір'я регіону.

Так, у 2013 р. на території НПП «Вижницький» в околицях смт Берегомет Вижницького району на південному схилі крутизною 25–30° г. Магура виявлено популяцію *L. laevigatus*, яка за попередніми даними приурочена до типових мезофільних бучин асоціації *Dentario glandulosae-Fagetum* Klika 1927 em. Mat. 1964 класу *Carpino-Fagetea sylvaticae* (табл. 1, описи 1–2). Деревостан (зімкненість 0.8–0.9) формують *Fagus sylvatica* L. з домішкою *Abies alba* Mill. Зімкненість чагарникового ярусу 0.1, його основу утворюють *Rubus hirtus* Waldst. & Kit., *Sambucus nigra* L., подекуди трапляється *Daphne mezereum* L. Синюзія весняних ефемероїдів окремих угруповань асоціації представлена такими видами як *Anemone nemorosa* L. і *A. ranunculoides* L. У трав'яному ярусі (загальне проективне покриття 35–40 %) ростуть *Carex pilosa* Scop., *Dentaria bulbifera* L., *Lamium galeobdolon* (L.) L. та ін., *L. laevigatus* трапляється поодинокими особинами на площі близько 1 га.

Таблиця 1

Фітоценотична характеристика угруповань за участю *Lathyrus laevigatus* у Чернівецькій області

Table 1

Phytocenotic characteristics of the groups with participation *Lathyrus laevigatus* in the Chernivtsi region

Номер опису	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Експозиція	SE	SE	SW	SE	SE	SE	NW	W	W	–	–	–	–	N	S
Крутизна схилу	30	30	35	40	40	40	25	18	25	–	–	–	–	10	20
Зімкненість деревного ярусу	0.9	0.9	–	0.9	0.9	0.9	0.9	0.9	0.8	0.8	0.8	0.7	0.9	–	–
Зімкненість чагарникового ярусу	–	0.1	–	–	–	–	0.1	0.2	0.2	0.2	0.1	0.1	0.2	–	–
Проективне покриття трав'яного ярусу, %	35	40	–	20	30	20	40	30	20	60	75	70	35	95	95
Кількість видів	23	18	23	32	26	22	23	20	21	74	36	45	26	51	39
Номер синтаксону	1									2				3	
<i>Lathyrus laevigatus</i>	+	+	1	1	1	+	+	1	1	1	+	2	+	+	+
D. s. All. <i>Fagion sylvaticae</i>															
<i>Fagus sylvatica</i> (I)	5	5	5	5	5	5	5	5	5	.	.	.	.	.	.
<i>Fagus sylvatica</i> (III)	+	+	.	1	+	+	.	3	3	.	.	.	.	.	.
<i>Fagus sylvatica</i> (IV)	+	.	.	1	.	.	1	2	1	.	.	.	.	.	.
<i>Dentaria bulbifera</i>	+	3	.	.	.	.	.	2	2	.	.	.	.	.	.
<i>Abies alba</i> (I)	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Abies alba</i> (III)	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Galium odoratum</i>	.	1	2	+	2	1	2	1	1	.	.	.	.	.	.
<i>Dryopteris filix-mas</i>	.	+	1	1	2	2	1	+	1	1	.	.	.	.	.
<i>Ranunculus lanuginosus</i>	.	+	+	+	1	+	.	1	1	.	.	.	.	.	.
<i>Symphytum cordatum</i>	.	.	+	+	+	.	.	1	1	.	.	.	.	.	.
<i>Euphorbia amygdaloides</i>	.	.	+	+	+	1	+	.	.	.	.	.	.	.	.
D. s. All. <i>Carpinion betuli</i>															
<i>Quercus robur</i> (I)	.	.	.	.	.	.	.	.	.	5	5	5	5	.	.
<i>Quercus robur</i> (III)	.	.	.	.	.	.	.	.	.	+	.	.	1	.	.
<i>Quercus robur</i> (IV)	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	+	.	.	.
<i>Lonicera xylosteum</i>	.	.	.	.	.	.	+	+	.	1	1	1	1	.	.

Номер опису	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
<i>Galium aparine</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2	2	1	2	.	.
<i>Euonymus nana</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2	+	1	1	.	.
<i>Carpinus betulus</i> (I)	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1	.	.	.
<i>Carpinus betulus</i> (III)	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	+	+	.	.	.
<i>Tilia cordata</i> (I)	.	.	.	.	.	.	.	.	.	+	1	1	.	.	.
<i>Tilia cordata</i> (III)	.	.	.	.	.	.	.	.	.	+	.	+	.	.	.
<i>Fraxinus excelsior</i> (I)	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1	.	.	.	.
<i>Fraxinus excelsior</i> (III)	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	+	1	.	.	.
<i>Scrophularia nodosa</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	+	+	+	.	.	.
<i>Polygonatum multiflorum</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	+	+	+	.	.	.
<i>Stachys sylvatica</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	+	+	.	+	.	.
<i>Euonymus europaea</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	1	+	.	.
<i>Milium effusum</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	+	4	2	.	.	.
<i>Melica nutans</i>	.	.	.	.	.	1	.	.	.	+	.	2	1	.	.
<i>Acer campestre</i> (III)	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1	.	.
<i>Acer campestre</i> (IV)	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	+	.	.
D. s. Cl. Carpino-Fagetea sylvaticae															
<i>Stellaria holostea</i>	.	.	1	1	+	1	+	1	1	2	2	2	3	.	.
<i>Lamium galeobdolon</i>	.	1	.	+	1	+	1	.	.	1	3	+	2	.	.
<i>Mercurialis perennis</i>	+	1	1	+	2	.	.	.	.	2	.	+	+	.	.
<i>Ajuga reptans</i>	+	.	+	+	+	+	.	.	.	1	+	+	.	.	.
<i>Asarum europaeum</i>	.	.	+	+	.	1	.	.	+	2	+	+	2	.	.
<i>Lilium martagon</i>	.	+	+	+	1	1	+	1	+	.	.	.	.	+	.
<i>Galium intermedium</i>	1	.	.	1	.	.	1	1	1	+	2	2	.	.	.
<i>Anemone nemorosa</i>	1	+	.	.	.	.	.	.	.	1	+	1	1	.	+
<i>Pulmonaria obscura</i>	.	.	.	1	1	+	+	.	.	+	.	+	+	.	.
<i>Campanula trachelium</i>	.	.	+	+	.	.	+	.	1	+	.	+	.	.	.
<i>Acer pseudoplatanus</i> (I)	.	.	.	1	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Acer pseudoplatanus</i> (III)	+	+	.	.	.	.	.	.	+	+	.	.	.	.	.
<i>Acer pseudoplatanus</i> (IV)	.	.	.	+	.	.	.	+	+	.	.	.	.	.	.
<i>Lapsana communis</i>	.	.	+	.	1	.	1	.	+	+	+	.	.	.	.
<i>Paris quadrifolia</i>	.	.	.	.	+	.	.	.	+	1	+	+	.	.	.
<i>Mycelis muralis</i>	+	.	.	+	1	.	.	.	.	.	+	.	.	.	.
<i>Polygonatum verticillatum</i>	+	.	.	+	.	.	+	.	+	.	.	.	.	.	.
<i>Aegopodium podagraria</i>	+	.	.	.	.	.	.	.	.	2	2	2	.	.	.
<i>Viola reichenbachiana</i>	+	.	.	.	.	.	.	.	.	+	+	+	.	.	.
<i>Leucojum vernalis</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1	1	1	.	.
<i>Carex pilosa</i>	2	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	4	.	.	.
<i>Actaea spicata</i>	.	.	+	+	.	+	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Geranium robertianum</i>	.	.	+	+	.	.	+	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Symphytum popovii</i>	.	.	+	+	.	.	+	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Poa nemoralis</i>	.	.	.	+	.	.	.	.	.	+	.	2	.	.	.
<i>Corylus avellana</i>	.	.	.	+	.	.	.	.	.	1	.	1	.	.	.
<i>Acer platanoides</i> (I)	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1	1	.	.	.
<i>Acer platanoides</i> (III)	.	.	.	.	.	+	.	.	.	+	+	.	.	.	.
<i>Acer platanoides</i> (IV)	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	+	1	.	.	.
<i>Athyrium filix-femina</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	+	+	+	.	.	.
<i>Crocus heuffelianus</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1	1	.	.	.
<i>Anemone ranunculoides</i>	1	.	.	.	.	.	.	.	.	+	.	.	.	.	.
<i>Carex sylvatica</i>	.	+	.	.	.	.	.	.	.	2	.	.	.	.	.
<i>Dentaria glandulosa</i>	.	+	.	.	.	.	.	.	.	+	.	.	.	.	.
<i>Neottia nidus-avis</i>	.	.	+	+	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Salvia glutinosa</i>	.	.	+	.	+	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Campanula rapunculoides</i>	.	.	.	.	+	+	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Glechoma hirsuta</i>	.	.	.	.	+	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Lathyrus vernus</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	+	.	+	.	.	.

Номер опису	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
<i>Ranunculus cassubicus</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	+	.	+	.	.	.
<i>Moehringia trinervia</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	+	.	+	.	.	.
<i>Hepatica nobilis</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	+	.	+	.	.	.
<i>Padus avium</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	+	.	.
D. s. Cl. Molinio-Arrhenatheretea									.						
<i>Agrostis capillaris</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2	2
<i>Achillea submillefolium</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1
<i>Astrantia major</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2	1
<i>Brisa media</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	+	+
<i>Centaurea jacea</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	+	2
<i>Festuca rubra</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2	2
<i>Lotus corniculatus</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	+	1
<i>Stellaria graminea</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	+	+
<i>Trollius europaeus</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1
D. s. Cl. Nardetea strictae															
<i>Potentilla erecta</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	+	2
D. s. Cl. Vaccinio-Piceetea															
<i>Picea abies</i> (I)	.	.	+	+	+	.	.	.	.	1	1	1	1	.	.
<i>Picea abies</i> (II)	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.
<i>Picea abies</i> (III)	.	.	.	.	+	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.
<i>Rubus hirtus</i>	1	2	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.
D.s. Cl. Epilobietea angustifolii															
<i>Glechoma hederacea</i>	.	.	.	+	.	.	.	.	.	2	+	+	1	.	.
<i>Urtica dioica</i>	.	.	.	.	+	.	.	.	.	+	+	.	+	.	.
<i>Geum urbanum</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	+	+	+	+	.	.
<i>Alliaria petiolata</i>	.	.	.	.	.	+	.	.	.	+	+	.	.	.	.
Інші види:															
<i>Aconitum moldavicum</i>	.	.	+	+	+	.	+	1	.	.	.	.	.	+	.
<i>Oxalis acetosella</i>	+	+	.	+	.	.	.	.	+	.	.	.	.	.	.
<i>Sorbus aucuparia</i> (II)	+	.	.	.	.	.	+	+	.	1	.	.	.	.	.
<i>Sambucus nigra</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1	.	2	.	.
<i>Impatiens noli-tangere</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	+	.	+	.	.
<i>Viburnum opulus</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	1	+	.	.
<i>Pyrethrum corymbosum</i>	.	.	.	.	+	+	.	+	.	.	.	.	.	.	.
<i>Cruciata glabra</i>	.	.	.	.	.	.	.	+	.	.	.	.	.	+	+
<i>Solidago virgaurea</i>	+	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	+	.
<i>Senecio fuchsii</i>	.	+	.	.	+	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Epipactis helleborine</i>	.	.	+	.	.	.	.	+	.	.	.	.	.	.	.
<i>Veronica urticifolia</i>	.	.	.	+	.	.	.	.	+	.	.	.	.	.	.
<i>Lunaria rediviva</i>	.	.	.	.	+	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Thalictrum aquilegifolium</i>	.	.	.	.	+	.	.	.	+	.	.	.	.	.	.
<i>Galium verum</i>	.	.	.	.	.	+	.	.	.	.	.	.	.	.	1
<i>Euphorbia carniolica</i>	.	.	.	.	.	.	+	.	1	.	.	.	.	.	.
<i>Fragaria vesca</i>	.	.	.	.	.	.	.	+	.	+	.	.	.	.	.
<i>Geranium phaeum</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	+	+	.	.	.	.
<i>Melandrium dioicum</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	+	1	.	.	.	.
<i>Melampyrum nemorosum</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	+	.	+	.	.	.
<i>Fritillaria meleagris</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	+	.	+	.	.	.
<i>Hypericum maculatum</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	+	.	.	.	.	+
<i>Populus tremula</i> (I)	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.
<i>Populus tremula</i> (III)	.	.	.	.	.	.	.	.	.	+	.	.	1	.	.
<i>Angelica sylvestris</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	+	+
<i>Betonica officinalis</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	+	1
<i>Campanula serrata</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	+	+
<i>Carlina acaulis</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	+	+
<i>Pimpinella saxifraga</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	+	1

Номер опису	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
<i>Traunsteinera globosa</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	+	+
<i>Trifolium alpestre</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1
<i>Trifolium montanum</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	+	1
<i>Trifolium pannonicum</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1

Види, що трапляються в одному описі: *Achyrophorus maculatus* (15 [1]); *Achyrophorus uniflorus* (14 [+]); *Anthoxanthum odoratum* (15 [2]); *Aposeris foetida* (10 [+]); *Brachypodium pinnatum* (15 [1]); *Brachypodium sylvatica* (10 [1]); *Campanula glomerata* (14 [1]); *Campanula patula* (10 [+]); *Campanula persicifolia* (15 [+]); *Carex brizoides* (10 [3]); *Carex digitata* (4 [+]); *Carex hirta* (15 [1]); *Carex pallescens* (15 [2]); *Carum carvi* (14 [+]); *Centaurea carpatica* (14 [+]); *Centaurea marmarosiensis* (14 [+]); *Cerasus avium* (III) (10 [+]); *Circaea alpina* (6 [+]); *Clinopodium vulgare* (14 [+]); *Coronaria flos-cuculi* (10 [+]); *Crataegus monogyna* (10 [1]); *Crepis lodomeriensis* (15 [+]); *Cuscuta epithymum* (14 [1]); *Dactylis glomerata* (10 [+]); *Daphne mezereum* (1 [+]); *Epipactis purpurata* (10 [+]); *Festuca gigantea* (3 [+]); *Festuca pratensis* (15 [1]); *Ficaria verna* (10 [1]); *Galeopsis speciosa* (10 [+]); *Gentiana asclepiadea* (1 [+]); *Gymnadenia conopsea* (14 [+]); *Helictotrichon planiculme* (15 [3]); *Helictotrichon praeustum* (14 [1]); *Hieracium umbellatum* (14 [1]); *Hypericum hirsutum* (14 [+]); *Impatiens parviflora* (13 [+]); *Knautia dipsacifolia* (14 [+]); *Lathyrus pratensis* (14 [+]); *Leucanthemum vulgare* (14 [+]); *Luzula luzuloides* (15 [1]); *Majanthemum bifolium* (10 [+]); *Monotropa hypopitys* (9 [+]); *Parnassia palustris* (14 [+]); *Phyteuma spicatum* (1 [1]); *Pimpinella major* (15 [+]); *Polygala vulgaris* (14 [+]); *Pyrethrum clusii* (14 [1]); *Ranunculus breyninus* (14 [+]); *Ranunculus carpaticus* (3 [+]); *Rhinanthus minor* (14 [1]); *Rosa sp.* (15 [+]); *Rumex acetosa* (15 [+]); *Sanicula europaea* (10 [+]); *Scorzonera rosea* (14 [+]); *Sedum telephium* (4 [+]); *Silene nutans* (15 [+]); *Succisa pratensis* (14 [1]); *Swida sanguinea* (10 [1]); *Thesium alpinum* (14 [+]); *Thymus pulegioides* (14 [1]); *Trifolium repens* (14 [+]); *Tussilago farfara* (6 [+]); *Verbascum lanatum* (14 [+]); *Veronica chamaedrys* (15 [+]); *Viola declinata* (14 [+]); *Viola elatior* (14 [+]).

Описи виконано:

1. Вижницький р-н, НПП «Вижницький», г. Магура. 20.06.2013 О. Волюца;
2. Вижницький р-н, НПП «Вижницький», г. Магура. 20.06.2013 А. Токарюк;
3. Путильський р-н, окол. с. Шепіт, Шепітське л-во, кв. 18, пам'ятка природи «Буковинка». 08.08.2010 А. Токарюк;
4. Путильський р-н, окол. с. Шепіт, Шепітське л-во, кв. 18, пам'ятка природи «Буковинка». 08.08.2010 І. Чорней;
- 5–6. Путильський р-н, окол. с. Шепіт, Шепітське л-во, кв. 18, пам'ятка природи «Буковинка». 08.08.2010 В. Буджак;
- 7–9. Путильський р-н, окол. с. Шепіт, пам'ятка природи «Буковинка». 25.07.2018 Я. П. Дідух;
10. Сторожинецький р-н, окол. с. Панка, Комарівське л-во, кв. 17, ботанічний заказник «Білка». 01.05.2003, 22.06.2005 А. Токарюк;
- 11–13. Сторожинецький р-н, окол. с. Панка, Комарівське л-во, кв. 17, ботанічний заказник «Білка», 22.06.2005 А. Токарюк;
14. Путильський р-н, перевал Дзогоуль, 1101 м н. р. м., північний схил. 14.08.2008 І. Чорней;
15. Вижницький р-н, НПП «Вижницький», г. Магура. 20.06.2013 А. Токарюк.

Номер синтаксону: 1 – *Fagion sylvaticae*; 2 – *Carpinion betuli*; 3 – *Arrhenatherion elatioris*.

Найбільшу в Чернівеччині за площею (близько 2 га) та щільністю (1–3 особи/м²) популяцію *L. laevigatus* виявлено на території ботанічної пам'ятки природи місцевого значення «Буковинка» площею 2.8 га, яка розташована в околицях с. Шепіт Путильського району в діапазоні висот 1100–1160 м н. р. м. Цей заповідний об'єкт є цінним у ботаніко-географічному відношенні, оскільки тут у висотно-зональній смузі буково-ялицево-смерекових лісів зберігся на значній висоті осередок корінної бучини, що становить інтерес для вивчення поширення в минулому букових лісів у цьому регіоні. На території пам'ятки природи популяція *L. laevigatus* росте у буковому лісі (попередньо угруповання асоціації *Symphyto cordati-Fagetum* Vida 1959), який приурочений до схилів південно-східної, південно-західної, північно-західної та західної експозицій

крутизною 30–35° (табл. 1, описи 3–9). У дерево-стані (зімкненість крон 0.8–0.9) домінує *Fagus sylvatica*, до якого домішується *Acer pseudoplatanus* L. і *Picea abies* (L.) Н. Karst. У чагарниковому ярусі росте *Corylus avellana* L. і *Lonicera xylosteum* L. У трав'яному покриві з проєктивним покриття 1–5 % трапляються *Asarum europaeum*, *Lamium galeobdolon*, *Galium odoratum* (L.) Scop., *Mercurialis perennis* L., *Pulmonaria obscura*, *Stellaria holostea* L., поодинокими особинами *Actaea spicata* L., *Salvia glutinosa* L. та ін. Кількість видів в угрупованнях змінюється від 20 до 32. З числа видів, занесених до «Червоної книги України» (2009), у рослинному покриві урочища виявлено *Lilium martagon* L., *Epipactis helleborine* (L.) Crantz і *Neottia nidus-avis* (L.) Rich. На території пам'ятки природи «Буковинка» популяція виду стабільна, не зазнає

негативного впливу антропогенних чи природних чинників. Збережені тут угруповання за участю *L. laevigatus* є складовою оселища Natura 2000, зокрема, 9130 «Букові ліси *Asperulo-Fagetum* / *Asperulo-Fagetum* beech forests» (Оселища..., 2012), тому потребують подальших моніторингових фітоценотичних досліджень.

У Буковинському Прикарпатті найбільшу за площею (0.5 га) популяцію *L. laevigatus* виявлено у ботанічному заказнику місцевого значення «Білка» площею 19.8 га, що розташований в околицях с. Панка Сторожинецького району Чернівецької області. В межах заказника *L. laevigatus* росте у дубовому лісі союзу *Carpinion betuli*, який займає частину заповіданої території. Це рештки багатовидових дібров (у 4 геоботанічних описах занотовано від 26 до 74 видів судинних рослин), якими у минулому була вкрита долина р. Сірет (табл. 1, описи 10–13). Окремі дерева *Quercus robur* L. сягають віку 150–200 років. У деревному ярусі (зімкненість 0.7–0.9) окрім *Q. robur*, який переважає, ростуть *Acer platanoides* L., *Carpinus betulus* L., *Fraxinus excelsior* L., *Picea abies* та *Tilia cordata* Mill. У чагарниковому ярусі (зімкненість 0.1–0.2) з проективним покриттям 1–5 % трапляються *Corylus avellana*, *Euonymus europaea* L., *Lonicera xylosteum*, *Sambucus nigra*, *Swida sanguinea* (L.) Opiz, *Viburnum opulus* L., проективне покриття рідкісного, включеного до «Червоної книги України» (2009), виду *Euonymus nana* M. Bieb. становить 7–10 %. Синюзію весняних ефемероїдів формують *Anemone nemorosa*, *A. ranunculoides*, *Ficaria verna* Huds. і «червонокнижні» види: *Crocus heuffelianus* Herb., *Fritillaria meleagris* L. і *Leucojum vernum* L. У трав'яному ярусі (проективне покриття 35–75 %) ростуть *Carex brizoides* L., *C. sylvatica* Huds., *Aegopodium podagraria* L., *Asarum europaeum*, *Galium intermedium* Schult., *Lamium galeobdolon*, *Melica nutans* L., *Mercurialis perennis*, *Milium effusum* L., *Stellaria holostea* та ін. У складі угруповань асоціації, окрім зазначених вище «червонокнижних» рослин, виявлено також *Epipactis purpurata* Smith. Щільність генеративних особин *L. laevigatus* – 1–2 особини/м². Популяції виду зазнають опосередкованого впливу негативних антропогенних чинників (вищипування, механічне руйнування місцезростань внаслідок рубок освітлення, наявність стихійного сміттєзвалища).

У Чернівецькій області *L. laevigatus* виявлено також у складі багатовидових післялісових викошуваних гірських лучних угруповань, що сформувалися на північному схилі перевалу Джогуль (Путильський район, між с. Шепіт та с. Верхній Яловець) на висоті 1101 м н. р. м. Площа лучної популяції на г. Джогуль сягає

300 м². Щільність генеративних рослин коливається в межах 1–2 особини/м².

Лучні угруповання за участю *L. laevigatus* знайдено також у НПП «Вижницький» (Вижницький район, околиці смт Берегомет) на схилах південної експозиції крутизною 15–20° г. Магура, розташованих на висоті 940 м н. р. м. Площа лучної ценопопуляції на Магурі сягає 400 м², щільність генеративних рослин – 1–2 особини/м². Варто зауважити, що раніше ці луки використовували для заготівлі сіна, сьогодні на г. Магура спостерігається інтенсивний процес заростання схилів ялиною, тому збереження цих унікальних лучних комплексів можливе за умов регулярного скошування. Попередньо, відповідно до флористичної класифікації, розглянуті угруповання належать до союзу *Arrhenatherion elatioris* класу *Molinio-Arrhenatheretea*. Загальне проективне покриття сягає 95 %. Кількість видів у ценозах коливається від 39 до 51. У складі угруповань, окрім *L. laevigatus*, виявлено включені до «Червоної книги України» (2009) види: *Lilium martagon*, *Gymnadenia conopsea* (L.) R.Br., *Trautsteinera globosa* (L.) Rchb. (табл. 1, описи 14–15).

Представлені результати вивчення фітоценотичної приуроченості у Чернівецькій області доповнюють літературні відомості відносно цього аспекту виду на території України (Мельник, 2009).

За результатами фітоіндикаційної оцінки (рис. 2) встановлено, що у Чернівецькій області *L. laevigatus* за показниками едафотопу є стено-топним мезофітом, геміаерофобом, субацидофілом, мезотрофом, акарбонатофілом і гемістенотопним нітрофілом і гемігідроконтрастофобом.

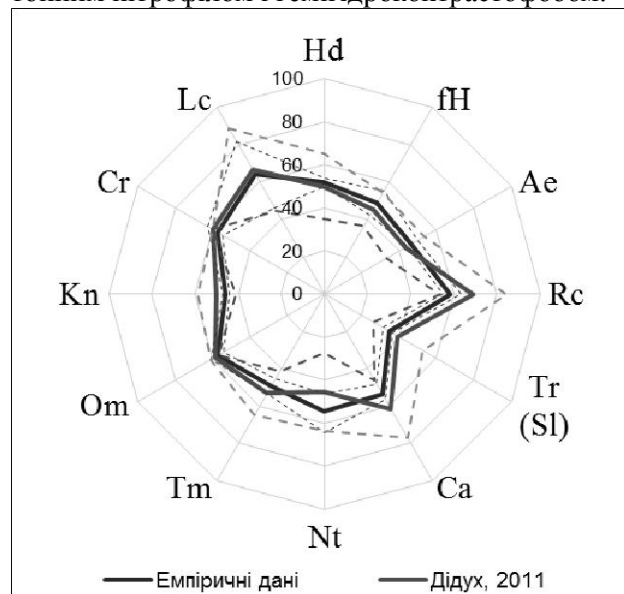

Рис. 2. Багатопараметральна циклограма екологічної валентності *Lathyrus laevigatus* у регіоні досліджень

Fig. 2. Multivariate cyclogram of ecological valency *Lathyrus laevigatus* у регіоні досліджень
За показниками кліматопу вид належить до

стенотопних субмезотермів, субомброфітів, геміокеаністів та гемікріофітів. Отримані бальні показники едафічних та кліматичних факторів *L. laevigatus* у дослідженому регіоні знаходяться в межах екологічних амплітуд, зазначених для України (Didukh, 2011).

В Україні *L. laevigatus* охороняється у межах Карпатського біосферного заповідника (Гамор, Волощук, Антосяк, Козурак, 2012), природного заповідника «Розточчя» (Кагало, 2012а) та низки НПП: «Верховинський» (Чорней, Токарюк, Буджак, 2012а), «Північне Поділля» (Кагало, 2012б), «Подільські товтри» (Любінська, Кагало, 2012), «Сколівські Бескиди» (Воронцов, Кагало, 2012) та «Ужанський» (Кваковська, 2012).

У Чернівецькій області популяції виду забезпечені охороною на території НПП «Вишницький» (Чорней, Токарюк, Буджак, 2012б), «Черемоський» (Чорней, Токарюк, Буджак, 2012в), ботанічного заказника місцевого значення «Білка», ботанічної пам'ятки природи місцевого значення «Буковинка» (Заповідні перлини Буковини., 2017).

Висновки. У Чернівецькій області популяції *L. laevigatus* виявлено у складі угруповань трьох союзів двох класів рослинності, приурочених до мезофітних, гемігідроконтрастофобних, геміаерофобних, субацидофільних, мезотрофних, акарбонатифільних і нітрофільних умов. У Буковинських Карпатах фагетальні комплекси за участю *L. laevigatus* потребують моніторингових фітоценотичних досліджень, оскільки належать до оселищ Natura 2000, зокрема, 9130 «Букові ліси *Asperulo-Fagetum* / *Asperulo-Fagetum* beech forests».

Публікація містить результати досліджень, проведених при грантовій підтримці Державного фонду фундаментальних досліджень за конкурсним проектом Ф76/85-2018.

Список літератури:

1. Біорізноманіття національного природного парку «Черемоський»: монографія / наук. ред. І. І. Чорней – Чернівці: ДрукАрт, 2015. – 248 с.
2. Буджак В. В., Чорней І. І., Токарюк А. І. До методики картування видів флори (на прикладі Чернівецької області) // Наук. вісник Чернівецького ун-ту. – Чернівці: Чернівецький національний ун-т, 2009. – Вип. 455. Біологія. – С. 168–170.
3. Воронцов Д. П., Кагало О. О. НПП Сколівські Бескиди // Фіторізноманіття заповідників і національних природних парків України. Ч. 2. Національні природні парки / Колектив авторів під ред. В. А. Онищенко і Т. Л. Андрієнко. – К.: Фітосоціоцентр, 2012. – С. 472–485.
4. Гамор Ф. Д., Волощук М. І., Антосяк Т. М., Козурак А. В. БЗ Карпатський // Фіторізноманіття заповідників і національних природних парків України. Ч. 1. Біосферні заповідники / Колектив авторів під ред. В. А. Онищенко і Т. Л. Андрієнко. – К.: Фітосоціоцентр, 2012. – С. 45–72.

5. Заповідні перлини Буковини: атлас-довідник / наук. ред. І. І. Чорней, В. П. Коржик, І. В. Скільський, М. В. Білоконь, М. М. Аврам. – Чернівці: Друк Арт, 2017. – 256 с.
6. Кагало О. О. ПЗ Розточчя // Фіторізноманіття заповідників і національних природних парків України. Ч. 1. Біосферні заповідники / Колектив авторів під ред. В. А. Онищенко і Т. Л. Андрієнко. – К.: Фітосоціоцентр, 2012а. – С. 325–335.
7. Кагало О. О. НПП Північне Поділля // Фіторізноманіття заповідників і національних природних парків України. Ч. 2. Національні природні парки / Колектив авторів під ред. В. А. Онищенко і Т. Л. Андрієнко. – К.: Фітосоціоцентр, 2012б. – С. 381–394.
8. Кваковська І. М. НПП Ужанський // Фіторізноманіття заповідників і національних природних парків України. Ч. 2. Національні природні парки / Колектив авторів під ред. В. А. Онищенко і Т. Л. Андрієнко. – К.: Фітосоціоцентр, 2012. – С. 506–518.
9. Коротченко І. А., Токарюк А. І., Чорней І. І. Угрупування союзу *Carpinion betuli* (клас *Quercus-Fagetum*) за участю раритетних видів у Буковинському Прикарпатті // Наук. вісник Чернівецького ун-ту: Зб. наук. праць. – Чернівці: Рута, 2009. – Вип. 417. – С. 62–68.
10. Красная книга Республики Беларусь. Растения: редкие и находящиеся под угрозой исчезновения виды дикорастущих растений / гл. редкол.: И. М. Качановский (предс.), М. Е. Никифоров, В. И. Парфенов [и др.]. – 4-е изд. – Минск: Беларус. Энцыкл. імя П. Броўкі, 2015. – 448 с.
11. Любінська Л. Г., Кагало О. О. НПП Подільські товтри // Фіторізноманіття заповідників і національних природних парків України. Ч. 2. Національні природні парки / Колектив авторів під ред. В. А. Онищенко і Т. Л. Андрієнко. – К.: Фітосоціоцентр, 2012. – С. 395–409.
12. Мельник В. І. Чина гладенька // Червона книга України. Рослинний світ / За ред. Я. П. Дідуха. – К.: Глобалконсалтинг, 2009. – С. 471.
13. Оселищна концепція збереження біорізноманіття: базові документи Європейського Союзу / Ред. О. О. Кагало, Б. Г. Проць. – Львів: ЗУКЦ, 2012. – 278 с.
14. Соломаха В. А. Синтаксономія рослинності України. Третє наближення. – К.: Фітосоціоцентр, 2008. – 296 с.
15. Токарюк А. І. *Lathyrus laevigatus* (Waldst. & Kit.) Gren. (*Fabaceae*) у Буковинському Прикарпатті // Значення та перспективи стаціонарних досліджень для збереження біорізноманіття: Матеріали міжнародної наукової конференції, присвяченої 50-річчю функціонування високогірного біологічного стаціонару «Пожижевська» (Львів-Пожижевська, 23–27 вересня 2008 р.). – Львів, 2008. – С. 405–406.
16. Червона книга України. Рослинний світ / За заг. ред. Я. П. Дідуха. – К.: Глобалконсалтинг, 2009. – 912 с.
17. Чефранова З. В. Род 36. Чина – *Lathyrus* L. / Флора европейской части СССР. – Л.: Наука, 1987. – С. 147–70.
18. Чорней І. І., Буджак В. В., Токарюк А. І. Сторінками Червоної книги України (рослинний світ). Чернівецька область. – Чернівці: ДрукАрт, 2010. – 452 с.
19. Чорней І. І., Токарюк А. І., Буджак В. В. НПП

- Верховинський // Фіторізноманіття заповідників і національних природних парків України. Ч. 2. Національні природні парки / Колектив авторів під ред. В. А. Онищенко і Т. Л. Андрієнко. – К.: Фітосоціоцентр, 2012а. – С. 74–92.
20. Чорней І. І., Токарюк А. І., Буджак В. В. НПП Вижницький // Фіторізноманіття заповідників і національних природних парків України. Ч. 2. Національні природні парки / Колектив авторів під ред. В. А. Онищенко і Т. Л. Андрієнко. – К.: Фітосоціоцентр, 2012б. – С. 93–104.
  21. Чорней І. І., Токарюк А. І., Буджак В. В. НПП Черемоський // Фіторізноманіття заповідників і національних природних парків України. Ч. 2. Національні природні парки / Колектив авторів під ред. В. А. Онищенко і Т. Л. Андрієнко. – К.: Фітосоціоцентр, 2012в. – С. 506–547.
  22. Atlas Florae Europaeae: Distribution of vascular plants in Europe / Ed. J. Jalas, J. Suominen; On the basis of teamwork of European botanist. 1. Pteridophyta (Psilotaceae to Azollaceae). – Helsinki, 1972. – 121 p.
  23. Ball P. W. 51. *Lathyrus* L. / Florae Europaea. – Cambridge: University Press, 1968. – P. 136–143.
  24. Didukh Ya.P. The ecological scales for the species of Ukrainian flora and their use in synphytoindication. – Kyiv: Phytosociocentre, 2011. – 176 p.
  25. Hegedúsová Vantarová, K. & Škodová I. (eds.) Rastlinné spoločenstvá Slovenska 5. Travinno-bylinná vegetácia. Bratislava: Veda, 2014. – 581 p.
  26. Mirek Z., Piękoś-Mirkowa H. Czerwona Kniega Karpat Polskich. Rosliny naszyniowe. – Krakow, 2008. – S. 238–239.
  27. Mosyakin S., Fedoronchuk M. Vascular plants of Ukraine. A nomenclatural checklist. – Kiev, 1999. – 346 p.
  28. Mucina, L., Bültmann, H., Dierßen, K., Theurillat, J.-P., Raus, T., Čarni, A., Šumberová, K., Willner, W., Dengler, J., Gavilán García R., Chytrý M., Hájek M., Di Pietro R., Jakushenko D., Pallas J., Daniëls F.J.A., Bergmeier E., Santos Guerra A., Ermakov N., Valachovič M., Schaminée J.H.J., Lysenko T., Didukh Ya.P., Pignatti S., Rodwell J.S., Capelo J., Weber H.E., Solomeshch A., Dimopoulos P., Aguiar C., Hennekens S.M. & Tichý, L. 2016. Vegetation of Europe: Hierarchical floristic classification system of vascular plant, bryophyte, lichen, and algal communities // Applied Vegetation Science. – 2016. – V. 19, – Suppl. 1. – P. 3–264.
  29. Piękoś-Mirkowa H., Mirek Z. Flora Polski. Atlas roślin chronionych. – Warszawa: Multico Oficyna Wydawnicza, 2003. – S. 140.
  30. Řehořek V., Feráková V. *Lathyrus laevigatus* (Waldst. et Kit.) Gren. / Červená kniha ohrožených a vzácných druhů rostlin a živočichův SR a ČR. Vol. 5. Vyšší rostliny. Bratislava: Příroda, 1999. – P. 210.
  31. Tichý L. JUICE, software for vegetation classification // J. Veg. Sci. – 2002. – 13. – S. 451–453.
  32. Wołoszczak E. Drugi przyczynek do Flory Pokucia // Spraw. kom. fizyogr., Kraków. – 1888. – T. 22. – S. 184–220.
- References:**
1. Bioriznomanittya natsionalnoho pryrodnoho parku «Cheremoskyi»: monohrafiya / nauk. red. I. I. Chorney – Chernivtsi: DrukArt, 2015. – 248 s.
  2. Budzhak V. V., Chorney I. I., Tokaryuk A. I. Do metodyky kartuvannya vydiv flory (na przykladi Chernivetskoi oblasti) // Nauk. visnyk Chernivetskoho un-tu. – Chernivtsi: Chernivetskyi natsionalnyi un-t, 2009. – Vyp. 455. Biolihiya. – S. 168–170.
  3. Vorontsov D. P., Kahalo O. O. NPP Skolivski Beskydy // Fitoriznomanittya zapovidnykiv i natsionalnykh pryrodnykh parkiv Ukrainy. Ch. 2. Natsionalni pryrodni parky / Kolektyv avtoriv pid red. V. A. Onyshchenka i T. L. Andriyenko. – K.: Fitosotsiotsentr, 2012. – S. 472–485.
  4. Hamor F. D., Voloshchuk M. I., Antosyak T. M., Kozurak A. V. BZ Karpatskyi // Fitoriznomanittya zapovidnykiv i natsionalnykh pryrodnykh parkiv Ukrainy. Ch. 1. Biosferni zapovidnyky / Kolektyv avtoriv pid red. V. A. Onyshchenka i T. L. Andriyenko. – K.: Fitosotsiotsentr, 2012. – S. 45–72.
  5. Zapovidni perlyny Bukovyny: atlas-dovidnyk / nauk. red. I. I. Chorney, V. P. Korzyk, I. V. Skilskyi, M. V. Bilokon, M. M. Avram – Chernivtsi: Druk Art, 2017. – 256 s.
  6. Kahalo O. O. PZ Roztochchya // Fitoriznomanittya zapovidnykiv i natsionalnykh pryrodnykh parkiv Ukrainy. Ch. 1. Biosferni zapovidnyky / Kolektyv avtoriv pid red. V. A. Onyshchenka i T. L. Andriyenko. – K.: Fitosotsiotsentr, 2012a. – S. 325–335.
  7. Kahalo O. O. NPP Pivnichne Podillya // Fitoriznomanittya zapovidnykiv i natsionalnykh pryrodnykh parkiv Ukrainy. Ch. 2. Natsionalni pryrodni parky / Kolektyv avtoriv pid red. V. A. Onyshchenka i T. L. Andriyenko. – K.: Fitosotsiotsentr, 2012b. – S. 381–394.
  8. Kvakovska I. M. NPP Uzhanskyi // Fitoriznomanittya zapovidnykiv i natsionalnykh pryrodnykh parkiv Ukrainy. Ch. 2. Natsionalni pryrodni parky / Kolektyv avtoriv pid red. V. A. Onyshchenka i T. L. Andriyenko. – K.: Fitosotsiotsentr, 2012. – S. 506–518.
  9. Korotchenko I. A., Tokaryuk A. I., Chorney I. I. Ugrupovannya soyuzu Carpinion betuli (klas Querco-Fagetea) za uchastyu rarytetnykh vydiv u Bukovynskomu Prykarpatti // Nauk. visnyk Chernivetskoho un-tu: Zb. nauk. prats. – Chernivtsi: Ruta, 2009. – Vyp. 417. – S. 62–68.
  10. Krasnaya knyha Respublyky Belarus. Rastenyia: redkiye y nakhodyashchiesya pod uhrozoy yscheznovenyya vydy dykorastushchykh rastenyi / hl. redkol.: Y. M. Kachanovskiy (preds.), M. E. Nykyforov, V. Y. Parfenov [y dr.]. – 4-e yzd. – Mynsk: Belarus. Entsycl. imya P. Brouki, 2015. – 448 s.
  11. Lyubinska L. H., Kahalo O. O. NPP Podilski tovtry // Fitoriznomanittya zapovidnykiv i natsionalnykh pryrodnykh parkiv Ukrainy. Ch. 2. Natsionalni pryrodni parky / Kolektyv avtoriv pid red. V. A. Onyshchenka i T. L. Andriyenko. – K.: Fitosotsiotsentr, 2012. – S. 395–409.
  12. Melnyk V. I. Chyna hladenka // Chervona knyha Ukrainy. Roslynniyi svit / Za red. Ya. P. Didukha. – K.: Hlobalkonsaltnh, 2009. – S. 471.
  13. Oselyshchna kontseptsiya zberezheniya bioriznomanittya: bazovi dokumenty Yevropeyskoho Soyuzu / Red. O. O. Kahalo, B. H. Prots. – Lviv: ZUKTs, 2012. – 278 s.
  14. Solomakha V. A. Syntaksonomiya roslynnosti Ukrainy. Tretye nablyzhennya. – K.: Fitosotsiotsentr, 2008. – 296 c.

15. Tokaryuk A. I. *Lathyrus laevigatus* (Waldst. & Kit.) Gren. (Fabaceae) u Bukovynskom Prykarpatti // Znachennya ta perspektyvy statsionarnykh doslidzhen dlya zberezheniya bioriznomanittya: Materialy mizhnarodnoi naukovoï konferentsii, prysvyachenoï 50-richchyu funktsionuvannya vysokohirnoho biolohichnoho statsionaru «Pozhyzhavska» (Lviv-Pozhyzhavska, 23–27 veresnya 2008 r.). – Lviv, 2008. – S. 405–406.
16. Chervona knyha Ukrainy. Roslynnyi svit / Za zah. red. Ya. P. Didukha. – K.: Hlobalkonsaltny, 2009. – 912 s.
17. Chefranova Z. V. Rod 36. Chyna – *Lathyrus* L. / Flora evropeyskoy chasty SSSR. – L.: Nauka, 1987. – S. 147–70.
18. Chorney I. I., Budzhak V. V., Tokaryuk A. I. Storinkamy Chervonoï knyhy Ukrainy (roslynnyi svit). Chernivetska oblast. – Chernivtsi: DrukArt, 2010. – 452 s.
19. Chorney I. I., Tokaryuk A. I., Budzhak V. V. NPP Verkhovynskiy // Fitoriznomanittya zapovidnykiv i natsionalnykh pryrodnykh parkiv Ukrainy. Ch. 2. Natsionalni pryrodni parky / Kolektyv avtoriv pid red. V. A. Onyshchenka i T. L. Andriyenko. – K.: Fitosotsiotsentr, 2012a. – S. 74–92.
20. Chorney I. I., Tokaryuk A. I., Budzhak V. V. NPP Vyzhnytskyi // Fitoriznomanittya zapovidnykiv i natsionalnykh pryrodnykh parkiv Ukrainy. Ch. 2. Natsionalni pryrodni parky / Kolektyv avtoriv pid red. V. A. Onyshchenka i T. L. Andriyenko. – K.: Fitosotsiotsentr, 2012b. – S. 93–104.
21. Chorney I. I., Tokaryuk A. I., Budzhak V. V. NPP Cheremoskyi // Fitoriznomanittya zapovidnykiv i natsionalnykh pryrodnykh parkiv Ukrainy. Ch. 2. Natsionalni pryrodni parky / Kolektyv avtoriv pid red. V. A. Onyshchenka i T. L. Andriyenko. – K.: Fitosotsiotsentr, 2012v. – S. 506–547.
22. Atlas Florae Europaeae: Distribution of vascular plants in Europe / Ed. J. Jalas, J. Suominen; On the basis of teamwork of European botanist. 1. Pterio-dophyta (Psilotaceae to Azollaceae). – Helsinki, 1972. – 121 p.
23. Ball P. W. 51. *Lathyrus* L. / Florae Europaea. – Cambridge: University Press, 1968. – P. 136–143.
24. Didukh Ya. P. The ecological scales for the species of Ukrainian flora and their use in synphytoindication. – Kyiv: Phytosociocentre, 2011. – 176 p.
25. Hegedúsová Vantarová, K. & Škodová I. (eds.) Rastlinné spoločenstvá Slovenska 5. Travnino-bylinná vegetácia. Bratislava: Veda, 2014. – 581 p.
26. Mirek Z., Piękoś-Mirkowa H. Czerwona Księga Karpat Polskich. Rośliny naczyniowe. – Kraków, 2008. – S. 238–239.
27. Mosyakin S., Fedoronchuk M. Vascular plants of Ukraine. A nomenclatural checklist. – Kiev, 1999. – 346 p.
28. Mucina, L., Bültmann, H., Dierßen, K., Theurillat, J.-P., Raus, T., Čarni, A., Šumberová, K., Willner, W., Dengler, J., Gavilán García R., Chytrý M., Hájek M., Di Pietro R., Jakushenko D., Pallas J., Daniëls F.J.A., Bergmeier E., Santos Guerra A., Ermakov N., Valachovič M., Schaminée J.H.J., Lysenko T., Didukh Ya. P., Pignatti S., Rodwell J.S., Capelo J., Weber H.E., Solomeshch A., Dimopoulos P., Aguiar C., Hennekens S.M. & Tichý, L. 2016. Vegetation of Europe: Hierarchical floristic classification system of vascular plant, bryophyte, lichen, and algal communities // Applied Vegetation Science. – 2016. – V. 19, – Suppl. 1. – P. 3–264.
29. Piękoś-Mirkowa H., Mirek Z. Flora Polski. Atlas roślin chronionych. – Warszawa: Multico Oficyna Wydawnicza, 2003. – S. 140.
30. Řehořek V., Feráková V. *Lathyrus laevigatus* (Waldst. et Kit.) Gren. / Červená kniha ohrožených a vzácných druhov rastlín a živočichov SR a ČR. Vol. 5. Vyššie rastliny. Bratislava: Príroda, 1999. – P. 210.
31. Tichý L. JUICE, software for vegetation classification // J. Veg. Sci. – 2002. – 13. – S. 451–453.
32. Wołoszczak E. Drugi przyczynek do Flory Pokucia // Spraw. kom. fizyogr., Kraków. – 1888. – T. 22. – S. 184–220.

LATHYRUS LAEVIGATUS (WALDST. ET KIT.) GREN. (FABACEAE) IN THE CHERNIVTSI REGION: CHOROLOGICAL AND ECO-COENOTICAL FEATURES

V. V. BUDZHAK¹, A. I. TOKARYUK^{1,3}, YA. P. DIDUKH², I. I. CHORNEY¹

¹ Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Institute of Biology, Chemistry and Bioresources, Department of Botany, Forestry, Garden and Park Management, Fedkovycha st., 11, 58022, Chernivtsi, Ukraine e-mail: iichorney@ukr.net, vbudzhak@gmail.com

² M. G. Kholodny Institute of Botany NASU Tereshchenkivska st., 2, 01601, Kyiv, Ukraine e-mail: ya.didukh@gmail.com

³ National Nature Park «Vyzhnytskyi» Centralna st., 27 a, Beregomet, Vyzhnytsya district, Chernivtsi region e-mail: vyzhpark@ukr.net

The article presents chorological and eco-coenotical features of species *Lathyrus laevigatus* (Waldst. et Kit.) Gren., which is rare and listed in the «Red Data Book of Ukraine», in the Chernivtsi region. The location cadaster and distribution map are composed.

The coenotic, biotopic and environmental affinity of species populations has been characterized. In the studied region, *L. laevigatus* populations are found among the *Fagion sylvaticae* Luquet 1926 and *Carpinion betuli* Issler 1931 classes of *Carpino-Fagetum sylvaticae* Jakucs ex Passarge in 1968 and the alliance of *Arrhenatherion elatioris* Luquet 1926 in the *Molinio-Arrhenatheretea* Tx class. 1937, confined to mesophytic, hemihydrocontrastophobic, hemiarthophobic, subacidophilic, mesotrophic, carbonate and nitrophilic conditions. In the Bukovina Carpathians, natural beech forests with the participation of *L. laevigatus* require further monitoring of phytocoenotic studies, as they belong to Natura 2000 habitats, in particular, 9130 *Asperulo-Fagetum* / *Asperulo-Fagetum* beech forests. Considering these features is important for further evaluation of the conservation status and justification of effective protection principles of *L. laevigatus* populations in the region.

Key words: *Lathyrus laevigatus*, rare species, distribution, eco-coenotical affiliation, Chernivtsi region